

УДК 911.373.9

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОКИНУТИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЧЕРКАШИНА К.Д.

Національний авіаційний Університет, м.Київ

Науковий керівник Холковський Ю.Р., к.т.н., доцент

Анотація. Огляд проблеми покинутих сіл та занедбаної культурної спадщини. Відтворення історичного контексту. Аналіз чинників впливу на ситуацію. Порівняння іноземного досвіду. Огляд еволюції дизайну хатин та архітектурних особливостей. Пропозиції щодо програми відновлення.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, покинуті хати, реставрація, відновлення.

Вступ. Офіційно в Україні зареєстровано близько 600 покинутих населених пунктів, в яких не проживає жодного мешканця. Їх кількість значно збільшилась. Найбільше таких сіл в Полтавській області. Причинами є демографічні, економічні та екологічні проблеми. Влада якщо і зацікавлена у відновленні та реставрації, то не має достатньої кількості налагоджених кейсів та схем для цього. Проблема існування спустошених незаселених містечок та сіл є малообговорюваною, але тим не менш є значущою в умовах демографічної кризи та війни.

Результати. За останніми даними в Україні існує кілька земельних реформ з метою покращення ситуації. Реформа місцевого самоврядування на Львівщині, за якою сільську владу буде передано до керування в більших селах та містечках. Але практика укрупнення сіл в минулому призводила до деградації. Зникнення населених пунктів завжди зумовлює проблеми в логістиці, ресурсах чи розташуванні. З психологічної точки зору наявність таких поселень негативно впливає на сприйняття людьми. В Японії, де кількість покинутих будівель перевищує 3,5 мільйонів на 2018 рік, основними причинами занедбання є критично низька народжуваність, поганий стан будівель та стихійні лиха. Законами передбачено податки в розмірі 0,7% на вартість будівель, які не використовуються регулярно. Є спрощена система, що дозволяє викупити будинки або отримувати їх безкоштовно з умовою відновлення власним рахунком. Закон про спеціальні міри щодо порожніх будинків передбачає муніципалітету опікуватись ними. Влада пропонує брати будинки в оренду з правом викупу через 20 років.

Дизайн інтер'єру та архітектури будинків в селах повинен бути автентичним. Одним з допоміжних проєктів є Balbek Bureau, мета якого полегшити повоєнну відбудову, а також вберегти українські села від типової забудови, пропонуючи готові проєкти для різних регіонів. Прикладом успішного кейсу є роботи дизайнерки Дудешевої Ю. в с.Сосниці Чернігівської області. За допомогою волонтерських коштів втілено ремонт інтер'єрів сільських хатин, які були непригідні для проживання. Найбільш вдалим стилем дизайну інтер'єру є етнічний, мінімалістичний та з елементами провансу, але зі збереженням рис українського традиційного стилю. На прикладі кейсу Назара Лавриненка, за ініціативи якого відродилось село Івківці: «Моя ідея полягає у розробці державної програми «Життя у селі». Для цього у кожній громаді із «неперспективними» селами слід сформувати земельний та житловий банки. Площі земельного банку мають надаватися для створення малих фермерських господарств (до 40 га) – як економічної основи для оживлення економіки. А житловий банк має формуватися із покинутого житлового фонду сіл». [4]

Прискорення реформи власності та управління багатоквартирних будинків має бути доповнене інструментами просторового та стратегічного розвитку вже забудованих територій. Сьогоднішня нагальна потреба у чітких структурах управління та повному охопленні прав та обов'язків власників визначає необхідність розробки нових управлінських та фінансових моделей для сталого управління житловим фондом. Це дозволить покращити житлові умови одночасно з гарантуванням права на адекватне житло для домогосподарств з низьким та середнім рівнем доходів.

Для порівняльного аналізу обрано три населені пункти: с. Гусний Великоберезнянського району, м.Цукроварів, покинуте село Буркут Івано-Франківської області. Обране місто Цукроварів має вже сформовану, хоч і зруйновану та застарілу інфраструктуру, а у с. Гусний більшу частину хатин позносили (табл.1).

Назва	с.Гусний	Цукроварів	с.Буркут
Розташування	у Закарпатській області, Ужгородському районі	у Новоукраїнському районі Кіровоградської області	Верховинського району Івано-Франківської області
Площа	11,2 км ²	9 км ²	2 км ²
Жителі	30	менше 50 осіб	0
Кількість хатин	до 50	10 багатопверхівок, школа, магазини	до 10
Стан будівель	Дерев'яні старі будівлі, переважно ХХ ст.	Цегляні, бетонні споруди.	Будівки з ХІХ ст., дерев'яні, занедбані
Інфраструктура	Відсутня	Є, нерозвинута	немає
Відстань до більшого міста	46,6 км	28 км	33 км
Стіль	Бойківський	Радяський	Бойківський
Причини спустошення	Віддаленість від центрів, занедбання, економічний стан	Економічний стан	З початком Другої світової війни припинило своє існування

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз покинутих населених пунктів

Село Буркут має глибоке історичне значення як курортне містечко для відомих українських постатей. Віддаленість від економічних центрів загострює проблему заселення. Проте в даному випадку село можливо перелаштувати як культурно-туристичне місце.

Проаналізувавши критерії методом апроксимації, можна підвести підсумок щодо плану і можливих дій. В силах влади запровадити наступні заходи для вирішення ситуації:

- Створити реєстр будинків з подальшим визначенням категорії (піддаються реконструкції, під знос, оцінка культурної цінності).
- Виділити бюджетні кошти на вивчення особливостей регіонів, створення аналітичної групи.
- Для сталого розвитку впровадити переробку матеріалів (деревини) з подальшим використанням в ремонті. Модельовання процесів відновлення.
- Прийняття законів щодо спрощеної процедури переоформлення таких ділянок у селах.
- Рухаючись принципами сталого розвитку, владі потрібно використовувати програму «Держмолодьжитло» для популяризації життя в маленьких населених пунктах.

б) Соціокультурні програми, в які входить розвиток місцевих культурних та спортивних ініціатив для привертання туристів та підтримки місцевого співтовариства.

Висновки. Села України є національно-культурною спадщиною, що не має залишатись без особливої уваги та без впливу. В умовах демографічної кризи і війни вони можуть бути використані як міста для біженців. Вже наявні кейси демонструють успішне вирішення обох проблем. Проте, питання потребує узгоджену законодавчу базу на національному рівні, орієнтовану на поточні потреби суспільства.

Список використаних джерел:

1. «Вільні будинки, пічне опалення, безкоштовно». Чи реально відродити українське село? Досвід історика, який реанімує рідні Івківці. ШоТам. URL: <https://shotam.info/vilni-budynky-pichne-opalennia-bezkoshtovno-chy-realno-vidrodyty-ukrainske-selo-dosvid-istoryka-iakyy-reanimuie-ridni-ivkivtsi/> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні: Монографія. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. — С. 87.
3. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Проект Плану відновлення України. 2023. 350 с.
4. Сільські території українсько-румунського прикордоння: соціально-економічний розвиток. А.О. Максименко та ін.; редкол.: В.В.Борщевський, Д.-М.Войцилаш. Львів: НАН України; Держ. установа «Ін-т регіон. дослідж. ім. М.І. Долишнього НАН України»; Румун. акад. Наук; Ін-т аграр. економіки, 2015. 123 с.
5. Buitelaar, E. & A.G. Bregman (2016) Dutch land development institutions in the face of crisis. Trembling pillars in the planners' paradise, in *European Planning Studies*, 24(7): 1281-1294.